

Maa- ja metsätalousministeriö
Luonnonvaraosasto
24.1.2014

Asia: Kalatalouden Keskusliiton lausunto ehdotuksesta uudeksi kalastuslaiksi
Viite: : Lausuntopyyntö 4.12.2013 MMM022:00/2008

Kalatalouden Keskusliitto on pyytänyt lakiehdotuksesta jäsenjärjestöjensä lausunnot. Jäsenjärjestöt ovat lähettäneet yksityiskohtaiset lausuntonsa myös suoraan ministeriölle. Tämän lausunnon lisäksi on edelleen voimassa ministeriölle 30.8.2013 kuulemistilaisuudessa annetut kirjalliset kommentit. Kalatalouden Keskusliiton ylin päättävä elin edustajakokous määritteli kokouksessaan 23.4.2013 järjestön kannan kalastuskorttikysymykseen. Tämä lausunto on viimeistelty järjestöjaoston jäsenten antamien kommenttien mukaisesti.

Yleistä:

Lain perusteluissa todetaan, että lakiesityksessä tehdään perustuslain edellyttämiä muutoksia säätämällä oikeuksien ja velvoitteiden perusteista lain tasolla ja myös asetuksenantovaltuuksia täsmennetään. Tämä on asianmukainen peruste uusialaki eikä yrittää paikata vanhaa sieltä täältä.

Kalakantojen hoidossa tavoitteena siirtyä istutuskeskeisestä hoidosta kalastuksensääteilyyn perustuvaan hoitoon siten, että pääasiallisesti vain kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaan sisältyvät istutukset ovat sallittuja. Tämäkin on aivan järkeenkäypä perustelu, joskin istutuksia tarvitaan jatkossakin eikä niitä tule liiallisesti vaikeuttaa.

Osakaskuntatoimintaa säädellään yhteisaluelaissa. Pienten osakaskuntien yhdistyminen vesipinta-alaltaan suuremmiksi kokonaisuuksiksi on tärkeitä. Sen vuoksi on myös yhteisaluelakiin ja kiinteistönmuodostamislakiin ja eräihin muihin lakeihin tehtävä tätä yhdentymistä helpottavia muutoksia mitä kiireellisimmällä aikataulululla.

Yleisenä havaintona koko lausunnolla olevan luonnoksesta voidaan todeta, että sillä esitetään kalastuslainsäädäntöä muutettavaksi erittäin merkittävästi suojelemaan ja sen nojalla asetettaviin rajoituksiin pohjautuvaksi ja kalavarojen hyödyntämisen näkökulma jää lähes täysin huomioon ottamatta.

Tämä käy selvästi esille muun muassa siinä, että pykäläkohtaisissa perusteluissa taloudellinen näkökulma on mainittu vain kahden pykälän osalta, vaikka taloudellisesti kestävä käyttö on mainittu yhtenä kolmesta peruseriaatteesta lain ensimmäisessä pykälässä. Erityisesti esitetty lainsäädäntö näyttää perustuvan vaelluskalakantojen suojelutarpeeseen ja kaiken muun kalastuksen rajoittamiseen sen nojalla ilman minkäänlaista taloudellista kokonaistarkastelua.

Tältä osin on lisäksi todettava vaelluskalakantojen ongelman ydin, joka on vaelluskalakantojen lisääntymisaluiden tuhoaminen ihmisen toiminnasta johtuen. Tästä johtuen nykyisillä poikastuotantoalueilla ei käytännössä voida millään suojelutoimenpiteillä yksin taata kantojen elpymistä.

Kalatalouden Keskusliitto kannattaa lakiehdotuksen periaatetta yhtenäisestä kalastonhoitomaksusta, jonka maksavat kaikki kalastusta harjoittavat, myös 65 vuotta täyttäneet. Voimassaolevan lain ikäraja on syrjivä ja johtaa lisäksi siihen, että erittäin merkittävä osa kalastusta harjoittavista eivät maksa harrastuksestaan. Väestön ikääntyessä maksuvelvollisten osuus edelleen pienenisi, mikä veisi rahoitusjärjestelmältä pohjan pois. Pidämme erittäin tärkeänä, että maksuvelvollisuuden laajentaminen ehdotetulla tavalla toteutetaan.

Lakiehdotus sisältää kalatalouden perusrahoitukseen mallin, jonka avulla koko alan kehittäminen voidaan turvata korvamerkityllä käyttäjä maksaa rahoitusmallilla. Riittävän rahoituspohjan turvaaminen toteutunee kohtuullisesti, jos laki viedään esitetyssä muodossa eteenpäin. Eläkeläisten palauttaminen maksuvelvollisuuden piiriin on välttämätön toimenpide, kuten myös nykyisen lupajärjestelmän selkeyttäminen on erityisen tärkeätä kalastusmatkailun kehittämisen kannalta.

Perusteluissa mainittua kalastonhoitomaksun käyttöä museaalisiin tarkoituksiin ei kannateta vaan mainitut kalastusmuseohankkeet on rahoitettava muulla tavoin. Tämä kohta tulee poistaa perusteluista, pykälämuodossa tällaista esitystä ei ole edes tehtykään.

Lakiesityksen perusteluissa mainitaan kalastusalueen yleishyödyllinen status, tämä tulee lisätä myös säädöstekstiin (23 §).

Kalatalousalue

Yleiskommentti: lakiesityksessä lisätään aivan suhteettomasti ELY:n viranomaistoimintaa ja määräysvaltaa kalastusasioissa kalatalousalueiden ja vesienomistajien kustannuksella. Pitää ottaa oppia esim. uuden metsälain valmistelusta, siellä päinvastoin lisätään metsänomistajan oikeuksia päättää omaisuudestaan.

Kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma on tärkeä linjapaperi, jossa määritellään kalavesien hoitoa ja käyttöä. Kalatalousalueen hallitus laatii tai laadituttaa käyttösuunnitelman ja yleiskokous päättää suunnitelman lähettämisestä ELY-keskukseen vahvistettavaksi.

Pykälät tulee kirjoittaa uudestaan siten, että ELY-keskus suorittaa ainoastaan käyttö- ja hoitosuunnitelman laillisuustarkastuksen ja tekee päätöksen sen hyväksymisestä jos huomautettavaa laillisuudessa ei ole.

On kyseenalaista, että ELY-keskus sekä ohjeistaa että hyväksyy suunnitelman. Esitämme, että pykälän 36 ensimmäinen momentti poistetaan kokonaan ja pykälän 37 ensimmäisessä momentissa ELY-keskus tarkastaa ja hyväksyy KHS:n ja pykälän 37 ensimmäisen momentin neljäs kohta poistetaan kokonaan.

Muutenkaan ELY-keskus ei saa tehdä hallintopäätöksiä mielivaltaisesti, vaan päätöksen tulee perustua kalatalousalueen esitykseen tai KHS:aan. ELY-keskuksen tehtävä on vain tehdä laillisuustarkastus.

Kalatalouden Keskusliitto kannattaa ratkaisua, jossa äänimäärä kalatalousalueen yleiskokouksessa porrastetaan omistetun vesipinta-alan mukaan. Tämä kannustaa osakaskuntia yhdistymisiin. Pyydämme silti harkitsemaan, voisiko osallistumisoikeuden raja pysyttää nykyisen lain mukaisessa 50 hehtaarin omaisuuden kohdalla. Rajan nostaminen 100 hehtaariin rajaa erittäin merkittävän osan nykyisten kalastusalueiden toimijoista pois. Eri maakunnissa on laskettu, että pinta-ala-ajan nostaminen rajaisi osakaskuntien lukumäärästä pois noin 50-90 % (Pohjois-Savo 54 %, Lappi 81 % ja Uusimaa 87 %). Jos toimijoista esimerkiksi Uudellamaalla rajautuu miltei 90 % pois, on uuden

kalatalousalueen toimijajoukko erittäin pieni. Esimerkkinä otettakoon Inkaan kalastusalue: 50 hehtaarin rajan ylittäviä omistajia on 88 kpl ja 100 hehtaarin rajan ylittäviä vain 43 kpl. Rajan nostaminen karsii nykyisistä äänioikeutetuista omistajista pois 51 %. Vuonna 2013 Inkaan kalastusalueen kokoukseen osallistui 5 omistajaedustajaa, osallistujia kokouksessa oli yhteensä 7. Tämä osoittaa, että nykyään kalastusala vaivaa pikemminkin toimijoiden puute, kuin niiden liian suuri lukumäärä. Toimijoita ei kerta kaikkiaan ole vara menettää. Jotta kalatalousalueella olisi ylipäänsä edellytyksiä toimia, on toimintaan saatava toimijoita mukaan, mikä on erittäin kyseenalaista ehdotetulla tavalla.

Kalatalouden Keskusliitto esittää, että jatkossa käytetään edelleen 50 hehtaarin rajaa.

Kalatalousalueen yleiskokoukseen osallistumisoikeus tulee poistaa ympäristöjärjestöiltä, koska näille on taattu vaikuttamisoikeus yhteistyöryhmän kautta. Mikäli silti näille annetaan osallistumisoikeus, tulee ehdotetun 25 §:n sanamuotoa muuttaa niin, ettei ympäristöjärjestöjä nimitetä ”asiantuntijoiksi”. Ympäristöjärjestöt eivät omasta mielestäänkään ole kalatalouden asiantuntijoita, vaan niiden rooli on joutain muuta.

Kalastusalueen isännöitsijä nimike on ollut käytössä pitkään ja on niin vakiintunut käytäntö, ettei sitä pidä mennä muuttamaan. Lisäksi esim. neuvontajärjestöjen toiminnanjohtajat menisivät helposti sekaisin kalatalousalueiden toiminnanjohtajien kesken. Ihmisten olisi vaikea pysyä mukana, missä roolissa kukin esiintyy.

Lakiin tai HE:een tulisi sisällyttää selvennös sille että isännöitsijä voi olla kuten muissakin vastaavissa tehtävissä (esimerkiksi kiinteistöt, tilintarkastus) myös yhteisö joka edelleen nimeää vastuuhenkilön.

Kaikkien kalastuskieltojen äiti?

Nyt tarkasteltavasta uuden kalastuslain sisällöstä on keskusteltu paljon ympäri maata. Huolestuttavaa tässä keskustelussa on se, että uudesta kalastuslaista pelätään tulevan kaikkien kalastuskieltojen ja rajoitusten äiti eli normaalistakin kalastuksesta on tulossa sellainen pykäläviidakko, että kalalle on syytä ottaa juristi mukaan, jotta kaikki menisi pykälien mukaan. Kalastuslakiluonnoksen perusteella annettaisiin valtioneuvostolle ja ministeriölle valtuudet säätää tarkemmin kielloista, rajoituksista, alamitoista yms. peräti 37 tapauksessa. Näistä olisi valtioneuvoston antamassa kalastusasetuksessa 11, muissa valtioneuvoston asetuksissa 7 ja maa- ja metsätalousministeriön antamissa asetuksissa 19. Kun on kysymys näin laajasta asetuspaketista, niin on erittäin tärkeätä, että asetuspaketti saadaan nähtäville ja kommentoitavaksi pikaisesti.

Ongelmakohtia:

Lakiluonnoksessa on myös selkeitä ongelmakohtia. Toteutuessaan laki kaventaa edelleen kalaveden omistajan oikeuksia säädellä kalastusta omistamallaan vesialueilla. Laki on myös hyvin hallintokeskeinen, toimivaltaa siirretään kalastusalueilta kalatalousviranomaiselle ja perustettavien yhteistyöryhmien rooli jää verrattain epäselväksi.

Lakiehdotuksen 5 § on perustuslain kannalta erittäin ongelmallinen. Kalastuslain kautta kuten nyt esitetään, ei ole mahdollista vähentää omistajan omaisuudensuojaa, jollei lakia säädetä perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Kalastusoikeus kuuluu vesialueen omistajalle, ja sen pitää selkeästi näkyä 5 §:ssä. Esitetty 5 § on muutettava vastaamaan voimassaolevan lain sanamuotoa, joka vastaa paremmin myös esimerkiksi metsästyslain 6 §:ää, sillä onhan kalastusoikeus luonteeltaan samanlainen oikeus kuin metsästysoikeus.

Olisikin syytä kysyä, että onko yhteistyöryhmille tarvetta, jos nykyisen kalastusalueverkon karsiminen suuremmiksi ja paremmin resurssein varustetuiksi kalatalousalueiksi toteutuu lain tarkoittamalla tavalla?

Laki on lisäksi myös hyvin valvontapainotteinen, mutta ei korjaa kalastuksenvalvonnan perusongelmaa, eli sitä että nykyiset sanktiot kalastusrikkomuksista ovat riittämättömät, jotta niillä olisi riittävää ohjaavaa vaikutusta. Myös tutkinnon suorittaneille kalastuksen valvojille tulee saada oikeus nousta alukseen ja tarkastaa saalis ja sivusaalis.

On epäilyttävää vesienomistajien kannalta, että valtio ryhtyisi myymään ELY-keskusten kautta ammattikalastuslupia osakaskuntien vesialueille, vaikkakin aika tiukoin reunaehdoin. Ammattikalastuksen toimintaedellytysten parantaminen ehdotetaan tehtäväksi siten, käyttö- ja hoitosuunnitelmassa määritellään kaupalliseen kalastukseen erityisen hyvin soveltuvat alueet. ELY-keskukselle annettaisiin oikeus antaa lupa kaupalliseen kalastukseen näillä vesialueilla tietyin ehdoin.

Tällainen enintään 5 vuodeksi kerrallaan annettava ammattikalastuslupa olisi sidottu kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaan. Ammattikalastusluvalla kalastettaessa ei saa tulla merkittävää haittaa rantojen omistajille. Lupapäätöksessä rajataan yksityiskohtaisesti alueellinen laajuus, sallitut kalanpyydykset, kalastettavat kalalajit, sallitut ajankohdat, enimmäissaalis. Ammattikalastusluvasta maksetaan rahallinen korvaus kalastusoikeuden haltijalle käypään hintaan ja hinnat vahvistettaisiin käyttö- ja hoitosuunnitelmassa. Käyväksi hinnaksi sisävesialueella muikun troolaukseen on esitetty 20 % saaliin bruttoarvosta. Merialueella on yleisesti käytetty vesialueen vuokran perusteena 1/6 periaatetta eli 17 % saaliin arvosta omistajalle vuokrana.

ELY-keskuksen kautta saatavan kaupallisen kalastuksen luvan tulee olla aina viimeinen keino luvan hankkimiseen ja se voidaan myöntää vain KHS:ssa kaupalliseen kalastukseen erityisesti soveltuvalla alueella.

Kaupallisen kalastuksen luvan hinnan määräytymistapaa tulee laissa tarkentaa. Luvan hinta voi monella sisävesialueella olla perustellusti 1000 – 5000 €vesialueesta ja luvan sisällöstä riippuen, jos se myönnetään ELY:n kautta.

Jos luvasta kilpailee useampi kalastaja, luonteva tapa hinnan määrittämiselle on huutokaupan järjestäminen. Samalla tavalla voitaisiin kilpailuttaa 18 § mukainen kalastusopastointilupa. Jollei muuta viitettä käyvästä hinnasta ole, voidaan hinnan perusteena käyttää sisävesitroolauksessa esimerkiksi 20 % odotettavissa olevan keskimääräisen muikkusaaliin arvosta.

Etusija ELY-luvassa annettaisiin kaupallisen kalastuksen ryhmän 1 kalastajille ja samoin etusija niille, joilla aiemmin ollut alueella lupa harjoittaa ammattikalastusta. ELY:n antama lupa elinkeinokalastajalle alkaisi heti vaikka asiasta valitettaisiin. Tämäkään ei ole oikeusvaltion periaatteiden mukaista.

On käsittämätöntä, että ELY-keskukselle annettaisiin vastoin omistajien tahtoa oikeus myöntää ammattikalastuslupia omistajien vesialueille. Ja tämäkään ei riitä byrokraateille: kun tällainen kolhoosikalastuslupa annettaisiin, niin se olisi voimassa heti, valituksista huolimatta. On ennen kuulumatonta, että tällaisessa hyvin paljon kaavoitukseen liittyvissä asioissa nollattaisiin omistajan valitusoikeus. Esim. maankäytön puolella minkäänlainen kaavoitus ei saa lainvoimaa ennen kuin kaikki valitustiet on käyty loppuun.

Uusi laki antaa viranomaiselle mahdollisuuden osoittaa vesialueita kaupallisen kalastuksen käyttöön. Muutos lienee joiltakin osin välttämätön, mutta säädös on silti jyrkässä ristiriidassa

omistajan oikeuden kanssa. Siksi asia on tutkittava hyvin tarkkaan perustuslain näkökulmasta. Asia on muutenkin ongelmallinen.

Esimerkkinä mainittakoon lakiluonnoksen 13 §, 2. mom. joka kuuluu seuraavasti ”vesialueen kalakantojen tila mahdollistaa niiden hyödyntämisen kaupalliseen kalastukseen”. On syytä miettiä, että kuinka monesta vesistöstä ja kalakannasta tällainen tieto on tosiasiallisesti käytettävissä ja minkälaisia tutkimuksia ja selvityksiä tällaisen arvion esittämiseksi vaaditaan? Kannattaa myös huomioida, että lakiehdotus ja sen perustelut ovat ristiriidassa; perustelutekstissä puhutaan ”erityisen hyvin soveltuvista alueista” kun taas laissa käytetään termiä ”hyvin soveltuvat alueet”. Tämä ristiriita on syytä oikaista ennen lain viemistä jatkokesittelyyn.

Jokamiehenoikeuteen perustuva maksuton tai maksullinen kalastusoikeus on niin sanottu väistyvä oikeus. Jokamiehenoikeuden perusteella ei voi vaatia kalastusoikeuden haltijaa rajoittamaan lainmukaista kalastustaan Tämä olisi hyvä kirjata vähintäänkin uuden kalastuslain perusteluihin ja asia on syytä näkyä myös 4 § määritelmässä.

Pienosakkaat ja kylässä asuvat

Luonnoksen toisessa luvussa on lueteltu kalastusoikeudet ja kalastukseen oikeuttavat luvat. Nykyisen kalastuslain 9 §:ssä on säädetty kylän alueella asuvien mutta osakaskuntaan kuulumattomien henkilöiden oikeudesta saada lupa harjoittaa kotitarve- ja virkistyskalastusta. Luonnoksen mukaan edellä mainitun säädöksen perusteena oleva laki yleisestä kalastusoikeudesta on tarkoitus kumota eikä luonnos sisällä vastaavaa säädöstä.

Nykyisellä säädöksellä on ollut käytännössä huomattavasti laajempi vaikutus, kuin on säädetty. Säädos on turvannut osakaskuntaan kuulumattomien kalastajien lisäksi myös pienosakkaiden osuuslukua laajemman kalastusoikeuden. Säädöstä on tulkittu siten, että kun osakaskunnalla on lakisääteinen velvollisuus antaa osakaskuntaan kuulumattomille lupa harjoittaa kotitarve- ja virkistyskalastusta, eikä pienenkään osakkaan kalastusoikeus voi olla laajuudeltaan ainakaan tätä lupaa pienempi eikä luvasta peritty hinta voi olla korkeampi.

Tämä näkyy muun muassa siten, että nykyisissä osakaskuntien säännöissä on säännönmukaisesti varattu tietty pyydysyksikkömäärä sekä osakaskuntiin kuulumattomien kalastuslupia että pienosakkaiden lisäyksiköitä varten. Pienosakas on ollut osakaskuntaan kuulumattomaan verrattuna paremmassa asemassa siten, että 9 §:ssä säädettyt rajoitteet eivät ole koskeneet pienosakkaita osakkaiden yhdenvertaisuuden nojalla.

Osakaskuntien osakkaina on erittäin suuri määrä pieniä kiinteistöjä, jotka ovat lähinnä loma-asuntoja.

Kalastus kuuluu olennaisena osana kiinteistöjen käyttöön ja on yksi tärkeimmistä ellei tärkein vapaa-ajan harrastus kyseisten kiinteistöjen omistajille. Kiinteistöjen osuus yhteiseen vesialueeseen on kuitenkin niin pieni, että osuuden mukainen kalastusoikeus jää yhteen pyydysyksikköön. Esitetty muutos johtaisi siihen, että sekä osakaskuntaan kuulumattomien että pienosakkaiden kalastusoikeus ja/tai sen laajuus sekä luvan hinnoittelu jäisi pelkästään kalastusoikeuden haltijan päätöksen varaan. Esitetty muutos heikentäisi huomattavasti hyvin laajan kalastajajoukon lakisääteistä turvaa saada kalastaa yleiskalastusoikeuksia laajemmin loma- tai asuinkiinteistönsä läheisyydessä.

Tämän oikeuden turvaaminen myös tulevaisuudessa on sekä pienosakkaiden ja osakaskuntaan kuulumattomien kalastusmahdollisuuksien, kalastusharrastuksen ylläpitämisen että kalavesien järkevän tuoton talteenoton kannalta huomattavasti tärkeämpää, kuin yleiskalastusoikeuksien turvaaminen ja lisääminen,

joista nyt esitetyssä luonnoksessa tunnutaan kantavan erityistä huolta. Siksi nykyisen lainsäädännön mukainen osakaskuntaan kuulumattomien ja pienosakkaiden oikeus kotitarve- ja virkistyskalastukseen tai esitettyyn vapaa-ajankalastukseen tulee jatkossakin sisällyttää lainsäädäntöön.

Osakaskunnissa vallalla on käytäntö jossa pienen osuuden antamaa kalastusoikeutta jatketaan kalastusluvalla jotta käytössä oleva kalastusoikeus saadaan pyydysyksiköityä ja se mahdollistaa käytännön kalastuksen. Näin muodostettava ns. pienosakkaan lupa on perustellusti hieman isomman osakkaan kalastusoikeudesta maksamaa hintaa kalliimpi, koska siinä on palanen kalastuslupaa. Menettelyä ei ole kirjattu lakiin.

Pienosakkaan oikeuden kalastukseen tulisi myös olla halvempi kuin ei-osakkaan vastaava kalastusoikeus. Sama periaate koskee myös kalastusoikeuden laajuuden jakamista. Ei-osakkaalle myönnettävä esimerkiksi vapakalastusoikeus ei tule olla osakkaan oikeutta suurempi. Tällä hetkellä pienosakkaiden osalta ongelmallisimmat alueet ovat rajajoissamme. Raamittamalla kalastusoikeuden jakamisen kalastuslaissa omassa säännöksessään pyydysyksiköinnin yhteydessä edellä esitetysti, tilanne myös näillä ongelma-alueilla saadaan hallintaan.

Kotitarvekalastus säilytettävä

Kalastavien kansalaisten kannalta ehkä merkittävin yksittäinen asia on termin ”kotitarvekalastus” poistuminen. Tätä perustellaan siten, että esimerkiksi kalastuksen säätelytarpeiden kannalta vapaa-ajan kalastajien jako eri ryhmiin on tarpeetonta. Taustalla on myös halua yhdenmukaistaa suomalainen käytäntö EU-alueen terminologian kanssa. Kotitarvekalastus on tärkeä osa suomalaista kalastusperinnettä, eikä sitä tulisi millään tavalla väheksyä, vaan päinvastoin tulisi olla ylpeä ja korostaa sen merkitystä. On muistettava, että valtaosa Suomen vesistöistä on parhaiten hyödynnetty silloin kun niissä harjoitetaan järkiperaistä kotitarvekalastusta. Tätä taustaa vasten myös kaikkien tarpeettomien rajoitusten säätämistä tulisi välttää. Edelleen on muistettava että monissa erityisperusteisissa kalastusoikeuksissa ja esimerkiksi kansallispuistoja koskevissa säädöksissä on viitattu nimenomaan kotitarvekalastukseen ja sen merkitykseen.

Kotitarvekalastus määritelmänä on siksi ehdottomasti sisällytettävä myös uuteen kalastuslakiin.

Kotitarvekalastuksen alleviivaaminen ei ole muinaisen perinteen vaalimista. Kyse on aidosti siitä että kalaa tarvitaan talouksissa ruoaksi. Kyse on myös moninaiselinkeinon harjoittamisen edellytyksistä. Maassamme on perinteisesti harjoitettu kalastusta osana useamman ammatinharjoittamisen kokonaisuutta eikä ole mitään syytä vähätellä tai hankaloittaa tällaisen pienyrittäjyyden harjoittamista tulevaisuudessakaan.

Lakiesityksessä on esitetty, että muut kuin kaupalliset kalastajat voivat myydä kalastamaansa kalaa 5 kg päivässä. Jos halutaan kotimaista lähikalaa kulutukseen jatkossakin, niin tämä kilomäärä on liian pieni. Parempi kun ei tällaista asiaa oteta koko lakiin, vaan annetaan perinteisen naapurikaupan jatkua kuten nykyäänkin.

Ehdotettu kalan suoramyynä suoraan kalastajalta asiakkaalle 5 kg sinänsä hyvä asia ja parantaa lakiluonnoksen uskottavuutta, mutta kilomäärä on liian pieni

Valtakunnallista pyydysyksikkömäärittelyä ei tarvita

Perustelutekstistä puuttuu selitys sille, miksi on katsottu tarpeelliseksi siirtää päätöksenteko pyydysten pyydysyksikköarvosta asetustasolle (41 § 3 momentti). Pyydämme kiinnittämään

huomiota siihen, että tämä ratkaisu käytännössä sitoo kaikkien Suomen osakaskuntien kalastuksen järjestämistä ja myös eri pyydysten käytön hinnoittelua kaavamaiseen ratkaisuun, mikä ei ole tarkoituksenmukaista kun otetaan huomioon vesialueiden erilaisuus ja huomattava vaihtelu mitä tulee kalastuksen järjestämistarpeisiin. Esitämme, että tämä pyydysyksikköjen määrittely poistetaan lakiluonnoksesta, sillä ei ole valtion tehtävänä ryhtyä säätämään kalasoikeuksien hinnoittelusta yksityisvesille.

Luonnoksessa esitetään, että pyydysyksiköistä säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Esitettyä menettelytapaa ei pidä missään tapauksessa säätää esitetyssä muodossaan. Pyydysyksikköjen säätäminen asetusteitse on liian jäykkä tapa, jotta siinä voitaisiin ottaa huomioon toisaalta valtakunnalliset mutta myös alueelliset suuret erot eri pyydysten tehokkuudesta toisiinsa verraten. Eri pyydysten tehokkuus kalakantojen hyödyntämiseen riippuu pyydysten teknisten ominaisuuksien sijasta ensisijaisesti vesialueiden fyysisistä ominaisuuksista, millaisia kalakantoja kullakin alueella esiintyy ja mikä on eri kalalajien hyödyntämismahdollisuus.

Lisäksi esitetty menetelmä tulisi yhdessä esitetyn kaupallisen kalastuslupien maksun määrittelyn kanssa ohjaamaan kohtuuttomasti kalastusoikeuden käyttämisestä perittäviä maksuja. Eri pyydysten tehokkuus eri kalalajien kantojen hyödyntämisessä vaihtelee huomattavasti jo vesialueiden ja kalakantojen erilaisuudesta johtuen kalatalousalueen sisällä saati sitten yhden ELY-keskuksen alueella.

Esitetty säännös rajoittaisi siten käytännössä kohtuuttomasti vesialueen omistajan suvereniteettia päättää perittävistä kalastusmaksuista ja siten vesialueensa taloudellisesta hyödyntämisestä.

Määritelmistä

Esitetyssä muodossaan onginnan ja pilkinnän määritelmä ja rajanveto viehekalastukseen tulee toteutuessaan aiheuttamaan merkittäviä ongelmia kalastuksenvalvonnalle. Maksuttomien yleiskalastusoikeuden laajentaminen kelaongintaan ja pilkkimisessä käytettävän vavan rajoitusten poistaminen ovat hyvin heikosti harkittuja esityksiä ja ovat jyrkässä ristiriidassa lain muiden tavoitteiden, rahoituspohjan laajentamisen ja kalastuksenvalvonnan tehostamisen kanssa.

6 mom. Onkimisen määritelmä tulee muuttaa vastaamaan voimassa olevaa kalastuslakia

7 mom. Pilkkiminen tulee määrittää niin, että se tapahtuu perinteisillä pilkkimiseen tarkoitetuilla välineillä. Mikäli venepilkintä sallitaan heittokalastusvälineillä, niin kalastuksen valvonnassa joudutaan mahdottomien tulkintatilanteiden eteen.

Esimerkkinä mainittakoon uusi, voimakkaasti yleistyvä kalastusmuoto vertikaalijigaus, joka on erittäin tehokasta, pystysuuntaan tapahtuvaa kalastusta, joka täyttäisi uuden lain pilkkikalastuksen määritelmän.

Kelaonginta tulee määritellä ja mikäli kelaonginta vapautetaan, niin sitä ei ainakaan tule saada harjoittaa ilman kalastonhoitomaksua veneestä. Tämä sen vuoksi, että liikkuvasta veneestä tapahtuvaa kelaongintaa on mahdotonta erottaa uistelusta.

Kalastonhoitomaksuvarojen käytöstä

Luonnosesityksessä esitetään kalastonhoitomaksuksi 35 euron hintaista yhden kortin mallia, jossa kalastuksenhoitomaksu ja läänikohtaiset viehekortit yhdistetään. Esitämme kalastonhoitomaksun hinnan korjaamista ylöspäin, esim. 45 € 15 € ja 7 € Tarkistus kolmevuotiskausittain.

Lakiehdotus johtaa vesienomistajien näkökulmasta kahden tulolähteen yhdistämiseen. Nykytilassa vesienomistaja saa osuuden kalastuksenhoitomaksuvaroista ja lisäksi viehekalastusmaksuvarat jaetaan kokonaisuudessaan (tietyillä kuluierillä vähennettyinä) omistajille. Kun viehekalastusmaksut kuuluvat itsestään selvästi omistajille, on omistajan asema turvattu. Ehdotettu laki muuttaa tilannetta sillä tavalla, että omistajakorvaukset mainitaan vain muiden joukossa yhtenä kohteena, johon maksuvaroja käytetään. Omistajakorvauksiin käytettävä osuus tai määrä maksuvaroista ei ole määritelty. Tämä osuus pitää ehdottomasti kirjoittaa lakiin, jotta vesienomistajien perustuslaillinen omaisuudensuoja olisi turvattu. Osuuden tulisi olla vähintään 50 % maksukertymästä, jotta pysytään samassa suhteessa kuin nyt. Tämä tulos saadaan laskemalla se osuus kalastuksenhoitomaksun ja viehekalastusmaksun yhteiskertymästä, joka nykytilassa maksetaan omistajille. Muistutamme, että viehekalastuksen maksullisuus oli aikanaan ehdoton edellytys, että viehekalastus voitiin yleiskalastusoikeuksiin lisätä omistajien omaisuudensuojaa loukkaamatta. Näin ollen ei ole perustuslain mukaista avoimesti tai peitellysti vähentää omistajien oikeutta korvauksiin vesialueidensa käytöstä yleiskalastukseen.

Yleisavustukset neuvonnasta aiheutuviin kustannuksiin

Erityinen huolenaiheemme maksuvarojen tulevasta käytöstä on sen vaikutus neuvontatyön jatkuvuuteen. Lakiehdotuksessa on maksuvarojen käyttö neuvontaan rajattu koskemaan vain hankeluonteista toimintaa. Perusneuvonta on jatkuvaa, johdonmukaisuutta ja pitkäjänteisyyttä vaativaa toimintaa, jota ei voida ainoastaan hankemuotoisesti toteuttaa.

Kalatalousneuvonta ei ole hanketoimintaa, vaan pitkäjänteistä työtä kalatalouden hyväksi.

81 § Kohta 3) tulee kirjata seuraavasti: kalatalouden neuvontapalvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin yleisavustuksina

ELY-keskuksen tehtäväluettelossa mainittu ”ohjata ja valvoa valtion varoin tehtävää kalatalouden neuvontatyötä” tulee rajoittaa vain ELY-keskuksen myöntämiin valtion varoihin. Neuvontatyöhön on mahdollista saada myös valtion varoja ministeriön jakamana, jonka käytöstä ja siihen kuuluvista tehtävistä ja raportoinnista sovitaan suoraan ministeriön kanssa. On täysin kestävätilanne, jos ELY-keskukset alkavat ohjaamaan ja valvomaan neuvontatyötä ohi varsinaisen rahoittajatahon.

Järvien yleisvesien hallinta edelleen kalatalousalueille

Kalastusalueet ovat hoitaneet yleisvesialueiden kalastuksen ml. kaupallisen kalastuksen järjestämisen tähän saakka. Nykykäytännöllä on pystytty luomaan suuria järvi- ja lasko-kohtaisia lupa-alueita, mikä on saanut kiitosta myös maakunnan ulkopuolelta tulleilta kalastajilta.

Luonnosesityksessä kalastuksen järjestäminen esitetään siirrettäväksi Metsähallitukselle.

Höytiäisen, Keski-Karjalan, Oriveden- ja Pyhäjärvi-Puruveden kalastusalueet esittävät huolensa suurien ja yhtenäisten lupa-alueiden pilkkoutumisesta ja kyseenalaistavat ko. vesialueiden hoidon (koekalastukset, tutkimukset, selvitykset, istutukset) mielekkyyden mikäli yleisvesialueiden hallinta siirtyy Metsähallitukselle. Höytiäisen-, Keski-Karjalan-, Oriveden- ja Pyhäjärvi-Puruveden kalastusalueet esittävät, että kalastuksen järjestäminen jatkossakin annetaan kalatalousalueen hoidettavaksi.

Mikäli yleisvesialueiden hallinta annetaan Metsähallitukselle tulee 119 §:n ensimmäistä momenttia muotoilla uudestaan siten, että Metsähallitus voi siirtää sille kuuluvat kalavarojen hoitoa ja kalastuksen järjestämistä koskevat tehtävät kalatalousalueelle.

Myös lakia metsähallituksesta tulee muuttaa siten, että kalastusasiat hoidetaan ja päätetään MH:ssa erätalousyksikössä.

Vähimmäisvaatimus on, että Metsähallitus käyttää läheisyysperiaatteen mukaisesti lupatuloista kertyvät ko. yleisveden kalatalousalueen vesien hyväksi.

Kalataloudellinen yhteistyöryhmä on tarpeellinen muodostettaessa uusien kalatalousalueiden rajoja, mutta myöhemmin se toiminta on tarpeetonta ja resursseja kuluttavaa.

Kun uusia kalatalousalueita muodostetaan, säädöksellä tulee varmistaa, että kalastusalueen varat jäävät jatkossakin uuden kalastuslain voimaan tullessa kyseisen vesialueen käyttöön.

Merialueiden yleisvesien hallinta edelleen ELY-keskuksille

Merialueella yleisvesien hallinta pitäisi edelleen säilyttää Ely-keskuksilla. Ei ole mitään mieltä siirtää yleisvesien ammattikalastajien rysäluvat Metsähallitukselle. Ely-keskuksilla on pitkä kokemus näistä, ja tuntevat käytännössä myös ammattikalastajat henkilökohtaisesti. Kun lupapäätökset merialueella pysyvät Ely-keskuksilla niin samalla säilyy kytkös elinkeinopolitiikkaan.

Purokalastuksesta, atraimen käytöstä ja isorysästä

Puroissa tulee sallia käytettävän nahkiaismertaa.

Esitetään kohtaan lisättäväksi myös ”..sekä hoitokalastuksessa käytettävää rysää”. Särkikalojen tehopyynti keväällä olisi monin paikoin järkevää toteuttaa rysällä purosta. Jos tätä ei haluta kirjata lakiin, niin ainakin poikkeusmahdollisuus tulee sallia 71§:ssä.

Atraimen käyttö kevätkalastuksessa tulee sallia jatkossa. Vaatii kalastonhoitomaksun suorittamisen ja vesialueen omistajan luvan.

Ammattikalastajien pyydyksiin kuuluvan isorysän korkeudeksi tulee ottaa yli 2,5 m tai 3 m korkuiset rysät. Tämä sen vuoksi, että voidaan hoitokalastuksessa käyttää asianmukaisia pyydyksiä esim. osakaskunnan toimesta.

Liite: Asetuksenantovaltuudet kalastuslakiluonnoksessa

Kalastusasetukseen (tod. näk.)

- ❖ Kalatalousalueen toiminnanjohtajan (pitää olla isännöitsijän) tehtävistä (23 §)
- ❖ Pyydysten merkinnästä (48 §)
- ❖ Kalojen rauhoitukset sekä rauhoitusaikana kielletyt pyydykset (55 §)
- ❖ Alimmat ja ylimmät pyyntimitat (56 §)
- ❖ ELY-keskuksen oikeus määrätä pyyntimitoista (57 §)
- ❖ Vahvistetaan vaelluskalavesistöt (63 §)
- ❖ Kaupalliseksi kalastajaksi rekisteröitymismenettely (86 §)
- ❖ Kalastuksenvalvojan koe ja koulutus

- ❖ Tarkempia säännöksiä valtion yksityisten kalastusten käytöstä (9 §)
- ❖ Käyttö- ja hoitosuunnitelman tarkemmasta sisällöstä (36 §)
- ❖ Tarkemmat säännökset kielletyistä kalastustavoista ja välineistä, pyydysten rakenteesta sekä solmuvälin ja pyydysten muiden ominaisuuksien mittaamisesta (46 §)
- ❖ Kiellettyjen istutusten perusteet (72 §)

Mahdolliset erilliset valtioneuvoston asetukset

- ❖ 52 §:n nojalla tapahtuva kalastuksen rajoittaminen (valtakunnallinen taso)
- ❖ Saimaannorpan suojeluasetus (59 §)
- ❖ Vaelluskalavesistössä otettavan saaliin ja käytettävien pyydysten enimmäismäärän rajoittaminen, aluetta, pyydystä, kalastustapaa tai ajankohtaa koskevat rajoitukset (64 §)
- ❖ Istutettavien kalojen merkintä (74 §)
- ❖ Kalojen ja rapujen maahantuontiluvan myöntämisen edellytykset (76 §)
- ❖ Kalojen, rapujen tai mädin vientiin, kuljetuksiin ja varastointiin liittyvät kiellot ja määräykset tautien vastustamiseksi (77 §)
- ❖ Kalastonhoitomaksun tarkistus 5 v välein

Maa- ja metsätalousministeriön asetus

- ❖ Valtiolle kuuluvien kalastusoikeuksien vuokraus 11 §:n nojalla
- ❖ Kalatalousalueiden toimialueiden rajojen sijainnin perusteet (22 §)
- ❖ Kalatalousalueen yleiskokouksen päätöksenteosta, kokousmenettelystä ja muista yleiskokousta koskevista tarpeellisista asioista (25 §)
- ❖ Kalatalousalueen hallituksen päätöksenteosta sekä muista hallitusta koskevista tarpeellisista asioista (27 §)
- ❖ Kalatalousalueen toimintakertomuksen sisältö (30 §)
- ❖ Pyydysten pyydysyksikköarvot (41 §)
- ❖ Kalastuksen järjestäminen valtion vesialueilla, kalastusluvan myöntämisestä ja lupaehdoista (45 §)
- ❖ Kaupalliseen kalastukseen tarkoitettujen pyydysten tekniset ominaisuudet (49 §)
- ❖ Teknisluonteisia säännöksiä pyydysten rakenteesta, käytötavasta, ajasta, määrästä, saalismäärästä ja vapauttamisvelvollisuudesta (52 §)
- ❖ Saimaannorpan suojelu, pyydysten tekniset ominaisuudet ja käytötavat (59 §)
- ❖ Vaelluskalan kulun tai elinkierron kannalta tarpeelliset teknisluonteiset säännökset (64 §)
- ❖ Istutuksista rekisteriin kirjattavat tiedot (73 §)
- ❖ Kalastonhoitomaksun keräämisestä, kuitista ja maksupaikoista (80 §)
- ❖ Kalastonhoitomaksuvarojen myöntämisen perusteista (81 §)
- ❖ Kaupallisen kalastuksen I-ryhmään siirtymisessä tarvittavan suunnitelman sisältö (87 §)
- ❖ Kaupallisessa kalastuksessa pidettävän päiväkirja ja saalisilmoitus, sisältö ja ajankohta (89 §)
- ❖ Kalataloushallinnon tietojärjestelmässä käytettävästä kirjaamistavasta ja tekninen hallinnointi
- ❖ Valvojakortin sisältö ja tunnuksen ulkoasu
- ❖ Näyttömääräyksen sisältö